

FN-förbundet
UNA SWEDEN

EN
BÄTTRE
VÄRLD

Innanförskap

Reflektion

Rättighetsperspektiv

Inlevelse

Mod

Handlingskraft

Dialog

Berättelser från
lärare och elever
på FN-skolor

KONSTEN ATT INKLUDERA

– så kan skolan motverka intolerans och främja mänskliga rättigheter

INNEHÅLL

Förord, Petra Hallebrant, Svenska FN-förbundet	3
Den empatiskt nyfikne som står kvar Krönika, Christer Mattsson	4
Elever på FN-skolor berättar	6
BAHA ALI Viktigt att vi gör mer aktiviteter där olika grupper kan mötas	6
AMANDA LINDELL I allt det här börjar jag också ifrågasätta mig själv. Har jag några fördomar?	8
Lärare på FN-skolor berättar	10
MALIN MATTSSON FLENNEGÅRD, NYKÖPING Arbetet med nyanlända elever har varit en sådan boost för hjärta och självförtroende	10
HENRIK VON LOCHOW, SKÖVDE Samtidigt som vi förmedlar kunskap ska vi förmedla värden. Det är inte två uppdrag, det är ett.	17
ÅSA GÅRDBRO OCH BJÖRN BORGSTRÖM, FALUN Internationella utbyten och FN-rollspel är en lyckad kombination	24
DANIEL GUSTAVSSON EMMERTZ, LUND De människor som blir avfärdade blir farliga på sikt	30
MALIN FOGELSTRÖM, MÖLNLYCKE Man måste våga reagera mot sexism, intolerans och segregation	35
Rasism är inte en subjektiv fråga Jason Diakité, FN-förbundets goodwillambassadör	42

FÖRORD

Att alla människor har lika värde är grundstenen både i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och i skolans läroplan. Svenska FN-förbundet vill ingjuta mod, hopp och handlingskraft genom att bidra med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

PETRA HALLEBRANT, GENERALSEKRETERARE SVENSKA FN-FÖRBUNDET

FN ger både stöd för och granskar medlemsländernas arbete med mänskliga rättigheter. Mycket positivt har hänt under de gångna decennierna men fortfarande utsätts alldeles för många för våld, kränkningar och diskriminering, även i Sverige. Hatbrott, våld mot kvinnor och diskriminering på arbets- och bostadsmarknaden drabbar människor mitt ibland oss. Odemokratiska organisationer mobiliserar på gator och torg och på internet.

Skolan är en av många arenor, kanske den viktigaste, i arbetet att bekämpa rasism, utanförskap och främlingsfientlighet. Sex av tio lärare har haft elever som fört fram främlingsfientliga åsikter under lektionstid och nästan fyra av tio gymnasielärare anser att skolan misslyckas med att bemöta främlingsfientliga åsikter på ett bra sätt.* I den fortsatta kampen för en bättre värld behöver skolan vara en

positiv kraft där dialog, kritiskt tänkande och medmänsklighet stärks.

FN-förbundet har samlat berättelser från lärare och elever vid landets FN-skolor. Ta del av deras erfarenheter av att motverka intolerans. De berättar både om mindre projekt och om hur de på sina skolor arbetar långsiktigt med att inkludera och att främja mänskliga rättigheter. Läs även Christer Mattssons krönika och intervjun med Jason Diakité om skolans roll i arbetet mot rasism.

Det är vår förhoppning att den här skriften ska stimulera till intressanta diskussioner och inspirera lärare och unga att engagera sig i arbetet för en bättre värld – en värld där människors ord och handlingar står i centrum och där kön, etnicitet, hudfärg, sexuell läggning eller grupptillhörighet inte avgör hur vi bemöter varandra.

Vi vill tacka alla som bidragit med kunskap, berättelser och inspiration!

DEN EMPATISKT NYFIKNE SOM STÅR KVAR

På det hela taget funkar vi människor på det sättet att vi blir de vi blir efter vi gjort det vi gjort. Det är alltså inte så att jag säger och gör det jag gör eftersom jag är den jag är.

CHRISTER MATSSON, UTVECKLINGSLEDARE, SEGERSTEDTSTINSTITUTET,
GÖTEBORGS UNIVERSITET OCH INITIATIVTAGARE TILL TOLERANSPROJEKTET.

När mina tonåriga elever kliver in i mitt klassrum har de merparten av sin barndom bakom sig. Under den har de av andra, ofta i hemmet, fått höra hur man talar om sina grannar, släktingar, lärare, flyktingar, politiker, hbtq-personer osv. En del har fått höra ett inkluderande tal om de andra medan några har fått höra aggressivt och intolerant tal om de som uppfattas som avvikande. Barndomens alla värderande röster har gett barnet ett sätt att förstå och tala om sig själv och sin omvärld. Detta är naturligtvis uttryck för värderingar men är inte nödvändigtvis ännu en identitet. När barnet som fått höra homofoba eller rasistiska åsikter i sitt hem återger dessa som sina egna i mitt klassrum är det väldigt mycket

upp till mig som lärare om dessa värderingar skall vändas mot barnet i en anklagelse eller om de kan bli till en ingång för att undersöka olika sätt att förstå världen.

Rasist blir det barnet som ställs till svars för att det återger barndomens fördomsfyllda åsikter i en anklagande ton.

Det måste vara möjligt, i varje fall inom pedagogiskt arbete, att skilja mellan rasistiska åsikter och rasistisk identitet.

Ogenomtänkt pedagogik riskerar alltid att bidra till negativa identiteter. Som lärare är det min uppgift att

hjälpa mina elever att förstå sig själva, den värld de lever i och göra sig förstådda på det sätt som de vill bli förstådda. När de arga orden kommer, den anklagande tonen och de nedlåtande värderingarna...

Jag måste besinna mig, göra mig nyfiken på min elev och visa mig empatisk.

Du vet ju, säger jag, jag finns här för din skull. Jag märker att du ofta blir arg när vi talar om hbtq-frågor. Shit alltså... det måste ju vara jättejobbigt att bli så där arg. Har du funderat över varför du blir så arg? Men vet du vad? Om det är ok så talar vi inte om det nu när du är arg. Det blir bara knas då. Kanske vi kan tala om det imorgon?

Att undvika konfrontation och skjuta upp diskussionen tills besinningen gett eftertanken utrymme minskar risken för att eleven säger mer än vad hen har tänkt sig. När vi gör och säger lite mer än vi tänkt oss kan vi bara skydda oss från vårt misstag genom

att be om ursäkt eller upprepa det som ett bevis för att det inte var ett misstag. Så skapas polariseringar och identiteter, men ur dessa kommer inga nya insikter. Jag lyssnar, försöker förstå och undviker eskalering. Det tar lite på tålmodet, det löser sig aldrig i stunden. Men hur kan jag lösa något i stunden som byggts upp under en hel barndom? Jag får ge mig till tåls. Så kanske redan imorgon, eller nästa vecka eller i slutet av terminen så kommer det. Kommer du ihåg när du sa att jag blir så där arg? Jag har tänkt lite på det... Det är för de stunderna jag älskar mitt yrke.

DISKUTERA

- Vad är skillnaden mellan någons värderingar och identitet?
- Erfarenheter där det varit svårt att vara empatisk, nyfiken och en som står kvar?
- Hur kan skolläring och kollegor stärka en kultur av empati, nyfikenhet och stöd?

ELEVER PÅ FN-SKOLOR BERÄTTAR

Gymnasiets läroplan säger att: "Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser." Bahaa Ali och Amanda Lindell, elever på FN-skolor, delar tankar och upplevelser från sin skolvardag.

INTERVJU MED BAHAA ALI

VIKTIGT ATT VI GÖR MER AKTIVITETER DÄR OLIKA GRUPPER KAN MÖTAS

VAD UPPFATTAR DU SOM RASISM?

Jag tror inte någon människa är född rasist, utan att det är något som man kan påverkas att bli. Jag uppfattar rasism som att man inte utgår från alla människors lika värde och att man skiljer på människor på grund av utseende.

Jag tror att det varierar från person till person när det kommer till hur man påverkas av rasism. Det finns de som blir väldigt ledsna och tänker på det i flera dagar och det finns de som lyckas komma över det snabbt. Oavsett hur dåligt man mår över det, både när man bemöts av rasism och när man bevittnar det, så är det alltid

lika tråkigt när människor döms efter hur de ser ut.

TYCKER DU ATT SKOLAN ARBETAR AKTIVT OCH FÖREBYGGANDE MOT RASISM?

Bland kompisarna pratas det mycket om varför det finns rasistiska toner i samhället och på skolan. Det kanske är ett bevis på att man pratar för lite i undervisningen om orsakerna till rasism och att man inte får några konkreta svar.

På vår skola har vi en FN-elevförening som jobbar mycket med dessa frågor. Vi ordnar aktiviteter där alla människors lika värde kommer fram

och där det inte ska spela någon roll var du kommer ifrån.

Vid flertal tillfällen har vi försökt bemöta rasism genom att samla olika grupper till att spela innebandy, fotboll eller någon annan sport.

Det är viktigt att vi gör mer aktiviteter där olika grupper kan mötas i skolan eftersom det finns många elever som inte umgås med andra grupper än sin egen och därför kan det förekomma mycket fördomar.

När det kommer till hur lärarna jobbar och bemöter diskussioner kring rasism tror jag att det är viktigt att man inte skäller ut de ungdomar som uttrycker sig rasistiskt. Det är viktigare att prata med dem och föra en dialog även från lärarens sida. Det är också viktigt att lärare kan skilja

på vad som ibland kan vara skoj och vad som kan vara allvar innan man dömer eleven för det som sagts.

Det finns många exempel på hur rasism kan se ut i vardagen. Det kan till exempel vara att man pekar ut någon som invandrare på grund av hårfärg. Ett personligt exempel var när jag var ute och engagerade mig för flickors rättigheter via Svenska FN-förbundets projekt Flicka för att stoppa barnnäktenskap. Jag kände folks blickar och jag blev direkt attackerad flera gånger av människor som sa att jag borde åka tillbaka till det land jag kommer ifrån. I skolan kan man se att det finns stora grupperingar. Vi sitter i olika byggnader på skolan, umgås på olika delar av gården osv. I sådana situationer är det viktigt att uppmuntra oss elever till att gå över till varandras byggnader för att kommunicera eller göra olika aktiviteter tillsammans.

INTERVJU MED AMANDA LINDELL

I ALLT DET HÄR BÖRJAR JAG OCKSÅ IFRÅGASÄTTA MIG SJÄLV. HAR JAG NÅGRA FÖRDOMAR?

VAD UPPFATTAR DU SOM RASISM?

Rasism är för mig när människor gör skillnad på folk och folk på grund av hudfärg, etnicitet, nationalitet med mera. Ett exempel på rasism kan vara att det är svårare för "Mohammed" än för "Anders" att få en bostad eller få komma på arbetsintervju, endast på grund av namnet som står på ansökan.

Sedan handlar rasism också om de små sakerna, såsom blickar, kommentarer, fördomar och misstänklighöörande. Frågor som "Var kommer du från, egentligen?" kan för vissa ge en känsla att de inte hör hemma här trots att de kanske har levt i Sverige i hela sina liv. Samtidigt som rasism är alla de här tydliga, konkreta sakerna som jag nämnt, handlar det också i grund och botten om makt. Vem får prata? Vem blir lyssnad på? Vem har störst möjligheter att lyckas? Vem har mest inflytande? När det kommer till rasism i just skolan så tror jag att det ser ungefär likadant ut som på andra ställen i samhället. I skolan finns

dock risken att rasism blir ett medel för till exempel mobbning.

Om jag ska vara helt ärlig så har jag inte så mycket personlig erfarenhet av rasism. Jag själv utsätts inte för rasism eftersom jag är vit, mina närmaste vänner i skolan utsattes inte heller för rasism och jag umgicks inte med människor som uttryckte de åsikterna. Så trots att jag vet hur sjukt utbredd rasismen är kan det ibland kännas lite främmande för mig.

TYCKER DU ATT SKOLAN ARBETAR AKTIVT OCH FÖREBYGGANDE MOT RASISM?

Jag kan inte minnas att det fanns något märkbart långsiktigt arbete. I vissa ämnen togs säkert temat upp lite då och då i till exempel samhällskunskap eller sociologi, men inget mer än så. Jag hade velat ha mer av både det kortsiktiga och det långsiktiga! På kort sikt handlar det om de små grejerna; temadagar, diskussioner, information om likabehandling och att på riktigt reda ut situationerna som

uppstår. Allt det här är viktigt, men det som jag tror skulle göra riktig skillnad är det långsiktiga arbetet. Det här är nog också den svårare delen, för den är inte alltid lika konkret.

Jag tror att perspektivet måste finnas med som en del av undervisningen. Ämnen som historia, religion och samhällskunskap är tre exempel på ämnen där perspektivet om rasism egentligen borde ha en mer given plats. Jag tror att det är viktigt att angripa problemet från dess grund. Rasism grundas ofta på okunskap, rädsla för det okända och intolerans. Därför måste man jobba med kunskap, öppenhet och tolerans.

Enligt mig är diskussionsklimatet A och O, och det är framför allt lärarens uppgift att skapa det. Läraren måste se till att alla får sin röst hörd, trots att åsikterna ibland kan vara kontroversiella.

Det är svårt att vara lugn, öppen och inbjudande mot någon med rasistiska åsikter, men att svara genom att döma, förlöjliga eller tillrättavisa har

man aldrig kommit långt med. Å andra sidan får det aldrig gå så långt att någon riskerar att bli kränkt, men jag tror ändå att det är viktigt att hålla debatten öppen så långt som möjligt. Det är först då som elever kan få chansen att höra sina egna argument och kanske också slå hål på en och annan fördom.

Det jag konkret känner inför den växande rasismen i samhället är obehag. Jag tycker att det är sjukt sorgligt att vi går åt det hållet efter allt som människor har varit med om genom historien. Vi behöver inte ett mer främlingsfientligt eller slutet samhälle. I allt det här börjar jag också ifrågasätta mig själv. Har jag några fördomar? I så fall vilka? Har jag gjort eller sagt något rasistiskt någon gång?

DISKUTERA

- Hur kan vi motverka uppdelning mellan program och enheter i skolan?
- Hur arbetar hela skolan, och de enskilda programmen, med mångfald?
- I vilka moment får eleverna använda egna känslor och identifikation i lärandet?

LÄRARE PÅ FN-SKOLOR BERÄTTAR

ARBETET MED NYANLÄNDA ELEVER HAR VARIT EN SÅDAN BOOST FÖR HJÄRTA OCH SJÄLVFÖRTROENDE

Att nämna bara en höjdpunkt, det kan du fetglömma - jag har så många! säger Malin, men framhåller ändå att en höjdpunkt är att se unga människor inse sina rättigheter. De säger inte nödvändigtvis så mycket när det händer, men de uttrycker det i skrivuppgifter. När Malin beskriver sitt arbete återkommer hon ofta till hur hon arbetar med berättelser. Malin arbetar som gymnasielärare på en FN-skola i Nyköping och med Toleransprojektet genom ämnesövergripande undervisning i värdegrundsfrågor.

MALIN MATTSSON FLENNEGÅRD, GYMNASIELÄRARE I RELIGION OCH SVENSKA, NYKÖPING

För mig är global identitet en gränslös identitet, att man inte känner att det är jag och mina närmaste utan ett utvidgat vi. Vi har egentligen inga gränser. Jordklotet är ett vi. Berättelser är ett sätt att nå elevernas förmåga att uppleva en global identitet. Det finns inte bara där automatiskt utan det måste man få upptäcka och pröva, lyfta fram alla slags berättelser. Det är lättare att jobba med global identitet nu än för 20 år sedan. Vi kan visa ett flyktingläger här och nu i klassrummet. Våra nyanlända elever kan hjälpa till. Många elever ser att vi är lika. Våra tjejer från Eritrea är gal-

na i Justin Bieber precis som tjejerna på omvårdnadsprogrammet.

Mina elever på språkintröduktionen ska, precis som alla andra elever, lära sig alla artiklar i deklarationen om mänskliga rättigheter och de ska kunna barnets rättigheter. De ska ha förstått varje rättighet med hjälp av konkreta exempel. När de insett att de mänskliga rättigheterna har en lång historia och gäller alla människor får de skriva sina egna berättelser. Om vi skulle börja med elevernas egna personliga berättelser hade det varit för jobbigt för dem, vi

börjar istället med teorin. De får ta roller i berättelser, ofta skönlitterära, som liknar något de varit med om eller som är viktigt för dem. Då ser jag hur de bearbetar sina egna upplevelser och hur de stärks.

Många av mina elever på språkintröduktionen har upplevt trauman. Några från Eritrea har blivit våldtagna. Andra har sett sin bästa vän bli dödad av Daesh eller har lämnat sin mamma.

Det är svårt att sätta ord på vad som händer när de inser att de har rättigheter. Det är ryggar som reser sig och hopp som tänds i blicken.

De orkar gå till skolan för att skolarbetet stärker dem. Jag skulle inte stå ut med att jobba på språkintröduktionen just nu för sedan jag slutade förra våren får allt fler utvisningsbeslut.

Vi har elever med många olika bakgrunder. Rent fysiskt är vår skola uppdelad i tre områden med olika program. I Nyköping finns en stark vilja att motverka segregation och därför pågår nu ett arbete att samla alla till en plats. Ett gymnasiecampus byggs

för fullt. Vi vill motverka att programmen blir egna världar där eleverna fastnar och inte möter andra.

Vi har inte någon liten grupp som jobbar med värdegrund och rättigheter utan hela skolan är del av arbetet. Det har satt sig i strukturen, inte minst för att vi är en FN-skola. Att vara FN-skola är positivt, inte minst för hur vi jobbar med värdegrundsuppdraget. Vi visar det i marknadsföring och i kommunikation med elever i sociala medier och på webben. Att vara FN-skola har blivit ännu tydligare senaste åren med nyanlända elever. Antalet elever på språkintröduktionen har ökat väldigt mycket. Vi har mångfald inte bara utifrån kultur, utan även gymnasiesärskolan är en viktig del av vår skola. Vi visar att här går alla elever. Skolan har som målsättning att alla elever ska arbeta med frågor som handlar om hållbarhet, demokrati och mänskliga rättigheter. Varje program har hittat sin nisch och samsyn från skolledning till den konkreta klassrumssituationen är avgörande för att det ska få fäste och sprida sig. Över lag gäller det att hitta en naturlig plats i det vardagliga arbetet för mänskliga rättigheter och värdegrundsfrågor. Om man tittar närmare

på styrdokumentet så finns mycket att ta fasta på vad gäller värdegrund, hållbarhet och mångfald. Lyft blicken, stirra dig inte blind på detaljer.

Eleverna sitter där med erfarenheter som vi inte vet någonting om. Man får vara kreativ.

Jag har länge arbetat med resor till Förintelsens minnesplatser, ett arbetssätt som är väl etablerat på skolan. Vi har varit extremt måna om att eleverna redan i första årskursen påbörjar förberedelserna och att det finns ett efterarbete när de kommer tillbaka från resan. Områden som demokrati, mänskliga rättigheter, religion, etnicitet och normer har alla varit delar i arbetet. Hur kunde Förintelsen äga rum? Att förstå att en förutsättning för Förintelsen var en människosyn där alla inte har samma värde. Genom religionsämnet kan man förbereda eleverna väl genom att reflektera över vad det innebär att vara människa. Vi kan inte komma förbi den frågan.

Om man bara ser på Förintelsen som en historisk händelse så åker man ner till minnesplatsen och förfasas

och tänker att allt var hemskt och bedyrar att "aldrig mer". En djupare förståelse till varför Förintelsen ägde rum kräver mer. Man kan inte bara förfasas. Vi besöker dessa minnesplatser först efter att ha ställt de mest grundläggande frågorna "Vem är jag?" "Vad är en människa?" Vad behöver människor för att må bra och leva tillsammans? Det sätter både hjärtat och hjärnan i arbete. Hjärtat är med när man känner att jag hade kunnat vara här, som offer, förövare eller åskådare. Vi jobbar alltid med bottenplattan. Vilka platser är viktiga för dig? Kan du minnas en gång när marken försvann under dina fötter? Vilka älskar dig, vilka älskar du?

Eleverna som rest till Polen har jag ännu kontakt med, och de berättar hur mycket det betydde för dem som människor. Det händer något med en grupp som upplever en sådan resa tillsammans. Även rent kunskapsmässigt. Vi ser att många elever blir engagerade, flera före detta elever har valt relaterade yrkesbanor, inklusive ämnen som mångfald, asylsökande och flyktingar. De berättar att de måste jobba med frågorna konkret. Många har blivit lärare och socionomer för att bidra i sin tur.

Elevernas arbete med demokrati och mångfaldsfrågor syns rent fysiskt i skolan i det vi kallar Frirummet, som två elever skapade som sitt projektarbete. De gjorde om ett rum till en speciell plats där vi samlar vårt arbete kring mångfald, tolerans, folkmord och andra teman relaterat till demokratifrågor. Benny Grünfeld som själv överlevde Förintelsen invigde rummet genom att hänga upp en tavla han målat som föreställer deportationen från hans ungerska by. Är man en elev med negativ inställning till andra så är man medveten om att man befinner sig i en miljö där den världsbilden hela tiden utmanas.

“Vi har ju hållit på så länge med det här...” får jag höra ibland och jag svarar att ja, det kanske finns en anledning till det. Vi kanske måste fortsätta hela tiden.

Ända sedan jag gick i skolan har jag haft engagerade människor omkring mig. Positiva förebilder som jag fått med mig från min lilla bruksort i södra Dalarna långt från världens mittpunkt. Människor som visade vad som är viktigt. Jag hade en lärare som gömde flyktingar i sitt hus i flera år. Vi hade operation dagsverke och

samarbete med Tanzania på gymnasieskolan i Hedemora. Min religionslärare levandegjorde andra platser och människor, hon utstrålade människokärlek. Det var slutet på 1980-talet och det var inte alls självklart att lyfta fram mångkultur, men jag hade vuxna förebilder. Engagemang för andra människor blev en naturlig del av vem jag är och vad jag tror på. När jag sedan började plugga såg jag hur ämnena kunde öppna andra världar.

Genom litteraturens värld kan man gå in i andra människor och världar, i stora och små frågor, allmänmänskliga frågor.

Jag är jätteglad att gymnasiets läroplan uppmanar oss att träna elevers förmåga till inlevelse. Det här kan berättelserna hjälpa till med och det är galet att vi inte gör det mer. Att sätta människan i centrum, förstå henne och känna inlevelse. Det måste man träna om man inte har det naturligt.

Språkets och ordets makt är centralt när man arbetar med demokratifrågor.

Etik och existentiella frågor är en stor del av religionsämnet och jag kan koppla ihop mina ämnen och gå kors och tvärs mellan dem.

Ganska snart efter att jag var nyutexaminerad fick jag frågan om jag ville skriva läromedel i religionskunskap. Jag kände ett ansvar på mina axlar att genom en lärobok få fram tanken om människan i centrum med frågor om livet och existensen och allt vad det innebär. Genom åren har det bara byggts på, man får påfyllnad av andras energi. Arbetet med nyanlända elever har varit en sådan boost för hjärta och självförtroende och känslan av att vi hänger ihop – vi är ett.

Det gäller att försöka komma åt bottenplattan som finns i varje ung människa. Min första strategi är att försöka förekomma. Göra uppgifter där du måste utgå från dig själv och dina känslor. Och sen kommer vi till samtal om vad det innebär att vara människa.

Jag har svårt för att börja i det negativa i stil med: Nu ska vi ha en lektion om rasism!

Istället jobbar vi med exempelvis barnkonventionen. Vi börjar från en positiv sida, vad man kan och har för erfarenheter själv. Då blir det svårare för den

Tips!

FRÅN MALIN:

- Prioritera skolans demokratiuppdrag! Dels för att det ger så mycket till dig som lärare och till eleverna för deras fortsatta skolgång och liv. Men också för att det är ett grunduppdrag för alla lärare. Tror du att det inte passar dig som kemilärare - titta på globala målen! Frågorna berör dig!
- Använd berättelser! All hjärnforskning visar att berättelser i pedagogiskt arbete gör att vi minns och känner empati. Inlevelsen eller perspektivbytet gör att du måste bråka med din egen identitet - vem du är och vem du vill vara. Elever älskar berättelser, det är obegripligt att vi inte använder berättelser mer.

med intolerant världsbild att stå oemotsagd. Men när det dyker upp måste man markera, till exempel språkbruk. Kränker någon en annans rättigheter eller människovärde så frågar jag hur tänker du nu? Berätta. Varför tror du att du blir så arg? Det tar tid. Det är en utmaning. Men så fort man trycker in någon i ett hörn så bekräftar man bara elevens bild av att vara den som alltid hamnar i konflikt. Man kan inte ta tillbaka orden som farit ut och det blir lätt en prestigefråga.

DISKUTERA

- Hur bemöter vi intoleranta uttryck i klassrummet?
- Hur kan skolan främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse?
- Hur kan skolan bidra till en global identitet?

- Vi måste kunna förstå andra människor annars kan vi aldrig mötas. Däremot finns det gränser för vad jag utsätter mina elever för, jag utsätter dem inte för starka känslor utan anledning. Dilemman är bra.
- Hitta dina hjärtefrågor och jobba med dem. Eleverna märker om du är engagerad eller inte.

S. 6

Vithetsnorm

Mångfald

Rasism

Segregation

Inkludering

Antiziganism

Jag förstår
inte riktigt...

Men...

Men...

Vägar inte
fråga...

Kulturell
appropriering

Intersektionalitet

SAMTIDIGT SOM VI FÖRMEDLAR KUNSKAP SKA VI FÖRMEDLA VÄRDEN. DET ÄR INTE TVÅ UPPDAG, DET ÄR ETT.

Det handlar om en inställning att alla människor förtjänar att mötas med respekt, att inte göra skillnad på människor, menar Henrik på frågan om hans personliga drivkraft. Henrik arbetar som gymnasielärare på en FN-skola i Skövde. Han tar särskilt upp vikten av att utgå från elevernas känslor i lärandet. När vi möter Henrik har skolan precis avslutat sin Rättvisevecka.

HENRIK VON LOCHOW, GYMNASIELÄRARE I SAMHÄLLSKUNSKAP
OCH RELIGION PÅ GYMNASIUM SKÖVDE.

Ungas rätt att bli hörda, sedda och få inflytande engagerar mig. Ungas representation i media är extremt låg och de under 25 år finns knappt eller syns i media. Jag har arbetat mycket på vård och omsorgsprogrammet och bemötandet av människor är centralt för oss.

Rättviseveckan som vi genomför varje år är fantastisk. Andra höjdpunkter är när före detta elever återvänder som föreläsare och har valt ett yrkesliv med utgångspunkt i mänskliga rättigheter. Eleverna inspireras av det. I år hörde en tidigare elev av sig, hon arbetar numera på Raoul Wallenbergstiftelsen och tyckte det var roligt att komma tillbaka.

Vi har hittat nya former för arbetet med mänskliga rättigheter och värdegrundsfrågor och vi är en FN-skola med periodvis tät kontakt med FN-förbundet. Jag fick ett utrymme i min tjänst för tre år sedan att förkovra mig i någonting när mina vård- och omsorgselever var på praktik.

*Det blev ett startskott.
Fasen, jag måste göra något!*

Det blev en vecka med externa föreläsare för att koppla ihop omvärlden med skolan. Rättviseveckan kallar vi den fortfarande och vi har precis avslutat den tredje. Vi skrapade ihop en

budget från rektorn för att bjuda in föreläsare, hittade frivilligorganisationer och fyllde ett program med 1500–2000 lärandetillfällen. Jag fick en förstelärtjänst kring värdegrund & internationella perspektiv för två år sedan, ett arbete jag driver tillsammans med en kollega.

Rättviseveckan går ut på att lyfta frågor som har beröringspunkter med värdegrundsfrågor och mänskliga rättigheter, till exempel hbtq-frågor. Vi bjuder in föreläsare och i mötet med elever väcks nya frågor. Mötet är effektivt om man skapar en känsla. Den känslan kan vara olika, den kan vara underhållande, frustrerande eller ilsken. Det viktiga är att känslan lockar till lärande. Att bli utsatt för andra människors perspektiv är viktigt för att vilja ta sig någonstans på egen hand. I Rättviseveckan skapas möjligheter att drabbas av något, att en känsla uppstår och sedan bygger vi vidare på den känslan i undervisningen. Sista dagarna i Rättviseveckan är dessutom öppna för att starta ämnesövergripande arbete.

Det är också viktigt att stötta elevernas egna initiativ. En elevförening vi haft i snart fem år, med feministiskt perspektiv, är alltid med på veckan

och har egna forum. Jag var bollplank till föreningen i början men nu är de mer självgående.

Syftet har varit att nå fler och sprida arbetet med värdegrund och mänskliga rättigheter brett på skolan. Vi har fått med fritidsgårdar och företag så det är många som samverkar och perspektiven blir fler. Det sker mycket annat också i det löpande arbetet på skolan. Jag tycker att det är värdefullt att hitta samarbetspartners utanför skolan för att ta in omvärlden i lärandet. Sådana möten kan även genomföras med mindre grupper av elever. Förra veckan deltog tre elever i kommunens utbildningsdag "Visionsdagen 2017" med inspiration från framstående forskare från KTH och Chalmers.

Man måste koppla ihop det löpande arbetet med de stora tillfällena, som språngbräddor till ett vidare kontinuerligt arbete. Det är viktigt att stimulera de grupper som redan finns på skolan så att de är med och påverkar. Mina ämnen, samhällsvetenskap och religion, har stor kontaktyta med värdegrundsfrågor, vi är mitt i det, det går inte en dag utan att vi diskuterar frågorna.

Frågor om demokrati, mänskliga rättigheter och hur identitet skapas är alltid närvarande.

Eleverna skapar sin identitet under hela skoltiden. Det är viktigt att visa att man kan vara på många olika vis. Lärare behöver vara öppna och nyfikna. Vi måste vara vakna inför att människor är olika och ändrar sig. En stor grupp av Sveriges befolkning verkar anse att människor är födda på ett visst sätt, åtminstone röstar de så och det är skrämmande. Att skapa möjligheter att hitta och se många identitetsuttryck ger en större bild av verkligheten, en mer mångfacetterad värld. Den världen ger människor fler valmöjligheter. Man kan vara sig själv. Det är värdefullt för elever att få möta personer som är normbrytande och som kanske har kämpat för att få vara det.

I det ämnesövergripande arbetet kan eleverna nå längre och djupare. Vi har till exempel skapat tidningar som handlar om mänskliga rättigheter ur olika perspektiv. Då samarbetar vi i kurser i svenska och samhällsskunkskap. Eleverna arbetar i grupper om tio elever som redaktioner. Det bru-

kar bli sex, sju veckor där vi använder 4–5 lektioner i veckan. Eleverna tycker om tidningsarbetet, vi kör detta i ettan, då det är mycket fokus på att lära känna varandra. Det brukar bli fantastiska resultat.

Möjligheterna att skapa nära relationer till eleverna är ibland begränsade på gymnasiet. Har man otur kanske man möter elever första gången i trean. Möter man då en klass som är intolerant eller har konflikter är det svårt att hinna göra så mycket åt det. Mycket ansvar ligger därför på mentorerna. I rollen som samhällslärare har jag mött intolerans. I en grupp fanns en skarp uppdelning mellan tjejer och killar som var otrevliga från båda håll. Man använde rasistiskt språk och det var inte lätt att hantera.

Det är viktigt att ta samtalet direkt när händelsen inträffar, att visa att jag som lärare inte accepterar kränkningar i klassrummet.

Samtidigt måste man se till att det inte sätts i system att sabotera och ha den diskussionen varje lektion. All personal måste bidra till ett klimat

där alla finns där för elevernas skull, det gäller lärare, rektorer, städpersonal och vaktmästare.

De allra flesta elever har stor öppenhet men visst finns det inskränkthet, rasism och misogyni som ligger och jäser och som kommer till uttryck ibland. Händelser i omvärlden påverkar eleverna också så klart, allt från flyktingkatastrofer till terrorattentat i Trollhättan. Det var inte länge sedan vi inte hade tiggare på gatan. De dök upp nyss. Det måste vi diskutera. I mötet med eleverna märker vi att det är något de pratar om och tänker på.

Skollagen ger oss ett uppdrag att förmedla kunskaper och värden. Det är inte två uppdrag, det är ett. Det är viktigt att skapa relationer och förebygga problem innan de uppstår. Eleverna behöver lära sig lyssna på varandra i en trygg miljö. Utmaningen är att skapa förtroende med de elever man har i sin undervisning och sina mentorselever. Har man inte en god relation är det svårt att påverka.

Gymnasium Skövdes enhet Västerhöjd är huvudsakligen en teoretisk skola med samhällsvetenskapligt, naturvetenskapligt och humanistiskt program, men vi har även yrkesförberedande program. På en arbetsplats

med över 2000 personer händer det saker, men det är inte mycket negativt som sker. Småstäderna är inte segregerade på samma sätt som storstäder.

Det finns en enorm möjlighet att göra läraryrket till sitt eget. Man kan göra precis vad som helst. Man kan samarbeta, jobba på egen hand, ta in omvärlden. Den möjligheten ska man ta vara på. Hitta det du tycker är intressant, identifiera det i styrdokumentet och matcha med det som utmanar och kittlar elevernas intresse. Vi måste presentera en annan världsbild än det vardagsrum de levte i till nu. Det gäller att vidga deras värld. De praktiska bitarna, hur man gör det, är svårt att få fram, men temarbeten över ämnesgränser är jätteviktiga och kickoffar som väcker känslor. Plocka in omvärlden, det finns massor med organisationer som vill möta elever.

Ett mer konkret råd skulle vara att arbeta med identitet i religion. Svenskar vet väldigt lite om religion. Vi har ett skolsystem som inte tycker att det är så viktigt. Så jag utgår från vad religion har för roll för din identitet. När man startar en lärandeprocess så är känsla och igenkänning viktiga utgångspunkter. Låt till exem-

På dagens lektion ska
vi prata om rasism, ett svårt ämne
Som knappast är svart och vitt

Även om att dela upp människor som
svarta och vita beskriver rasism
ganska spot on

Fast idag skulle man kanske säga
rasifierade och... Eeh strunt samma

POÄNGEN ÄR
att det finns många nyanser att ta
hänsyn till och därför är det jätteviktigt
med ett TOLERANT synsätt

D.v.s. att tolerera alla människor,
oavsett hudfärg

Hmmm, de lät bättre i
mitt huvud...

Okeej, några
frågor så långt?

Oj, många
händer

Vad, eeh, kul

pel eleverna beskriva vad musik betyder för dem och sedan ta in vad religion betyder för en troende. Om det vi pratar om inte betyder någonting, om det inte drabbar någon, så kommer det inte att ske något lärande.

Vi måste reta en nyfikenhetsnerv. Ibland måste man ta ett steg bort från kunskapskraven för att sedan landa i dem.

Det är viktigt att vi försöker närma oss elevernas spelplan och verklighet för att få dem att utveckla de förmågor och kunskaper vi tycker är viktiga. Vi kan nå fram genom spelifierat lärande, teater eller andra metoder. Bara man hittar ingångar som gör eleverna

intresserade och väcker förståelse för andra. Att människor kan ha det på annat sätt än på gatan där jag bor, utan att exotifiera för mycket. Man måste hitta igenkänningsfaktorn.

Det finns ett feltänk här någonstans. Vi är så vana att tänka i termer om nationaliteter och statsmakter vi tillhör. Vad är vi för människor om vi tittar bortom nationalitet? Det är nys att vara världsmedborgare. Då är det bättre att tänka kring andra identitetsbegrepp.

Är jag humanist eller inte till exempel. Det säger mycket mer om en människa än nationalitet eller hudfärg.

Tips!

FRÅN HENRIK

- Använd känslor och igenkänning för att locka till lärande. Skapa möten eller arrangera till exempel kickoffer som väcker känslor.
- Hitta samarbetspartners utanför skolan. Plocka in omvärlden, det finns massor med organisationer som vill möta elever.
- Låt eleverna möta personer som är normbrytande och som kanske har kämpat för att få vara det.
- Ta samtalet direkt när händelsen inträffar. Visa att du som lärare inte accepterar kränkningar i klassrummet.

Det är i värderingar vi kan finna hur vi ser och tolkar världen. Det finns förbaskat mycket brus och alternativa fakta. Fakta talar tydligt om man skaffat sig förmågan att göra analyser. Vi måste ge våra elever analysförmåga och kapacitet att vara normkritiska. Nu är Hans Rosling död, det är så tragiskt, han gjorde det så rysligt bra. Oerhört mänskligt samtidigt som det var globala perspektiv.

DISKUTERA

- Hur gör vi för att arbeta långsiktigt med mänskliga rättigheter på vår skola? Hur får vi tillfälliga aktiviteter att få långsiktig effekt?
- Hur främjar vi elevers egna initiativ i arbetet för mångfald?
- Vilken beredskap har vi för att agera direkt mot kränkningar?

- Gör läraryrket till ditt eget. Hitta det du tycker är intressant, identifiera det i styrdokumentet och matcha med det som utmanar och kittlar elevernas intresse.
- Temaarbeten över ämnesgränser är jätteviktiga.
- Vi måste presentera en annan världsbild

än det vardagsrum eleverna levit i till nu. Det gäller att vidga deras värld.

- Arbeta med identitet i religionsundervisningen.
- Fakta talar tydligt om man skaffat sig förmågan analysera. Träna eleverna att analysera och vara normkritiska.

INTERNATIONELLA UTBYTEN OCH FN-ROLLSPEL ÄR EN LYCKAD KOMBINATION

Det är tisdag morgon och Kristinehallen i Falun är smyckad med FN-flaggor och banderoller. Ett jämnt, något nervöst, sorl hörs när 150 elever trängs i entrén vid registreringen. Det är dags för Sweden Model United Nations (SweMUN) 2017, ett samarrangemang mellan Svenska FN-förbundet och FN-skolan Falu Frigymnasium.

ÅSA GÅRDBRO OCH BJÖRN BORGSTRÖM, GYMNASIELÄRARE PÅ FALU FRIGYMNASIUM.

Väldigt mycket arbete ligger bakom varje FN-rollspele och nu är det äntligen dags för den högtidliga öppningsceremonin. Men det är värt det. Insikt genom utblick är vår devis. Internationella utbyten och FN-rollspele är en särdeles lyckad kombination och all möda som läggs ned betalas tillbaka i form av kunskaper och färdigheter. För att inte tala om intresserade och engagerade elever och lärare. Varje program på skolan väljer projekt och utbyten utifrån program mål. Upplevelsebaserade kunskaper, liksom träning i språk och retorik är direkta vinster.

På årets FN-rollspele har 150 elever delats in i ett 30-tal länders FN-delegationer och kommer agera som sina länders representanter under tre dagar. Elevernas uppgift är att diskutera

och besluta kring frågor om klimatförändringar och mänskliga rättigheter. Här finns också ett antal lärare. De har under konferensens tre dagar mer undanskymda men viktiga roller som observatörer, praktiska fixare och nyfikna lyssnare.

Falu Frigymnasiets FN-rollspele genomförs på engelska och brukar gästas av elever och lärare från Malaysia, Frankrike och Storbritannien. Parallellt med FN-rollspelet pågår också utbyten med andra europeiska länder. Även om inte alla elever deltar i konferensen sätter internationella utbyten sin prägel på all undervisning under denna vecka. En viktig start var samarbetet inom ett EU-finansierat Comeniusprojekt. Där finns skolor man fortfarande samarbetar med och som deltar under den

vecka som FN-rollspelet genomförs.

Falu Frigymnasium drivs som en personalgård skola. Redan tidigt blev globala frågor och internationella utbyten profilfrågor i undervisningen och är inte sällan orsaken till att eleverna söker till skolan.

Falu Frigymnasium tilldelades Kvalitetsutmärkelsen Bättre Skola 2016 för sitt systematiska kvalitetsarbete. Det ska vara högt i tak, engagemanget stort och idéerna många. Ibland alltför många och problemet är ofta att vi behöver prioritera bland alla goda förslag. Beslut om vilka projekt och utbyten vi ska satsa på tas i programlagen.

Under åren har vi också mer och mer insett vikten av elevernas aktiva roll i beslut, planering och genomförande.

Åsa som jobbat på skolan sedan starten 2001, menar att skolan redan från början hade en bra familjär stämning. När skolan har vuxit har man medvetet arbetat för att ändå bibehålla en öppen och tolerant stämning. Vi har idag en mer mångfacetterad skola, fler elever med olika bakgrund, från olika socialgrupper och etnicitet. Det

gör skolan mer spännande. Vi behöver fler perspektiv för att kunna växa som människor.

Björn berättar att han alltid varit intresserad av globala utvecklingsfrågor och rättvisefrågor. – Under en period i slutet av 80-talet var jag på Sida. Jag har särskilt intresserat mig för Palestina-Israel och även genomfört studieresor med elever i området. När vi efter en dags möten och studiebesök sätter oss tillsammans för att reflektera och summera uppstår ett lärande som är svårt att nå på andra sätt. Det handlar om att kliva ur det man varit med om. Att ge tid för debriefing. Varför agerar och reagerar vi på det här sättet? Det kräver tid. Att vara på plats och få gemensamma upplevelser är ovärderligt. Sådana tillfällen är höjdpunkter som inspirerar och motiverar mig i mitt vardagsarbete.

Med svenska och historia som huvudämnen menar Åsa att det är lätt att finna anknytningspunkter till skolans profilfrågor. – Den internationella profilen tillför oerhört mycket för undervisningen och jag känner att jag själv och mina ämnen kan bidra. Det handlar om att ge flera perspektiv. Att lyfta blicken. Eleverna måste kunna nyansera. Historieäm-

Mormor, vill du ha en
chokladboll till kaffet?

Chokladboll?!
På min tid sa man
minsann...

Nej, mormor,
snälla!

Kakaokluns!

Eeh jaha...

net är till exempel väldigt eurocentriskt av tradition. Vi måste blicka utanför Europas gränser. Européerna är aktörerna i vår historieber beskrivning.

Min uppgift är att uppmuntra eleven till att vända perspektiv.

Vi behöver fler perspektiv för att kunna växa som människor. Här använder vi rollspel som hjälp för att skapa förståelse, inlevelse och identifikation.

Simuleringar som FN-rollspelet har mycket att tillföra. Eleverna ges tillfälle att reflektera och befästa sina kunskaper och insikter. Västsaharas situation var tema ett år på FN-rollspelet. Få känner till det oroliga politiska läget där. Det fick ett otroligt genomslag. Eleverna blev så engagerade. Det var dessutom lätt att koppla tvärvetenskapligt. En elev sökte upp mig och sa: Vi måste agera, hur kan jag lära mig mer?

Engagemanget var en direkt konsekvens av vårt arbete med FN-rollspel.

Centralt är att vilja upprätthålla en kollegial samverkan. Vi jobbar verkli-

gen jättetight ihop på vår skola. Till exempel så ser vi till att vi har lektio- ner i samhällskunskap parallellt så att vi kan stötta varandra. Det handlar om att skapa bra förutsättningar för lärare. Schemaläggaren har onekligen en nyckelroll!

Vi har bland annat utvecklat en kurs i mänskliga rättigheter som en humanistisk samhällsvetenskaplig specialisering. Vi arbetar också ämnesövergripande med olika teman till exempel Globala frågor, Mänskliga rättigheter och Normer. Flera ämnen involveras som svenska, engelska, samhällskunskap, religion och historia. I svåra frågor till exempel som rör intolerans, diskriminering och mobbning behöver man stöd från sina kollegor. Lärare behöver diskutera strategier tillsammans och gemensamt söka lösningar.

Rådet är alltså att inte vara en ensamvarg utan jobba ihop. Man förändras hela tiden som pedagog. Om man isolerar sig stagnerar man. Som lärare måste man granska sig själv, våga ställa kritiska frågor. Det ger en verklig utveckling! Varför gör vi så här? Varför undervisar vi om det här? Kan vi göra på något annat sätt? Det är viktigt att skolan uppmuntrar till kollegial samverkan.

Ungdomar idag upplever vi oftast som vidsynta och toleranta. Det betyder dock inte att skolan går helt fri från problem, vilket våra årliga utvärderingar visar på. Mobbning, kränkande behandling och utfrysning var några problem som dök upp. Utifrån resultaten arbetar skolan förebyggande och introducerar eleverna till skolans kultur. Vi vill utgå ifrån förhållandevis små grupper för att underlätta samtal.

Vi betonar framförallt våra värdeord.

Det gör vi med eleverna direkt i årskurs ett. Vi använder oss av våra mentorsmöten. Vi ger dem uppdrag att spana utifrån ett värdeord som till exempel tolerans, mångfald och kreativitet. Vi har sedan övningar och diskussioner utifrån värdeordet för att ge ytterligare förståelse.

Vi vill sätta tonen direkt. På så sätt bygger vi värdegrunden från början med eleverna. Vi kan inte ta för givet att de förstår utan det måste ske i samförstånd och dialog.

Tips!

FRÅN ÅSA OCH BJÖRN:

- Arrangera egna eller delta på andras FN-rollspel.
- Utveckla en kurs i mänskliga rättigheter som en humanistisk samhällsvetenskaplig specialisering.
- Arbeta ämnesövergripande med olika teman till exempel Globala frågor, Mänskliga rättigheter och Normer.
- Jobba aktivt med värdeord och värdegrund från åk 1.

Vad menar du med tolerans? Hur kan vi möta varandra? Eleverna blir delaktiga – de gör det till sina egna ord.

I våra kurser lägger vi också fokus på tolerans och att fokusera på att frågor kan ses ur olika perspektiv och synvinklar; att många olika röster och erfarenheter är viktiga. Vi tror också att våra ”möten med världen” på hemmaplan och under studieresor bidrar till ökad tolerans på vår skola.

DISKUTERA

- Hur kan simuleringar användas för att stärka arbetet för mänskliga rättigheter på skolan?
- Hur påverkar schemalaggningen samarbete mellan kollegor och olika program på skolan?
- Hur arbetar vi med värdegrunden i olika årskurser?
- Hur fungerar samarbetet mellan ämnen och program på skolan?

- Var inte en ensamvarg utan jobba ihop. Man förändras hela tiden som pedagog. Om man isolerar sig stagnerar man.
- Arrangera olika möten med världen, såväl på hemmaplan som på studieresor.
- I svåra frågor som till exempel rör intolerans, diskriminering och mobbning behöver lärare diskutera strategier tillsammans och gemensamt söka lösningar.

DE MÄNNISKOR SOM BLIR AVFÄRDADE BLIR FARLIGA PÅ SIKT. YTTRANDEFRIHET ÄR EN VIKTIG DRIVKRAFT.

På gymnasieskolan Spyken i Lund är mänskliga rättigheter och hållbar utveckling i fokus på Samhällsprogrammet. Skolledningen har beslutat att skolan ska arbeta ämnesintegrerat och ger lärarna ett tydligt mandat att planera kurserna tillsammans. Vi samtalar med Daniel om hans engagemang för elevernas möjligheter att växa och utmana sig själva under gymnasieåren.

DANIEL GUSTAVSSON EMMERTZ, GYMNASIELÄRARE I SAMHÄLLSKUNSKAP, HISTORIA OCH INTERNATIONELLA RELATIONER PÅ SPYKEN I LUND.

Jag upplever att eleverna idag brinner starkare på grund av den ökade polarisering i samhället. De vill ta ett tydligt och stort ansvar för framtiden. De kan också mer än någonsin och bottenar i flera angelägna specifika frågor. Men analysförmågan och det kritiska tänkandet behöver dock förstärkas. De är trots allt bara 16-19 år. Mitt mål är att de ska kunna ta till sig vitt skilda kunskaper och lära sig argumentation från grunden. Vem som helst kan tycka någonting, men att belägga det med fakta är att komma ett steg längre.

När elever brinner för något uppstår så klart ibland polemik, till exempel när

det gäller feminism. En del elever re-sonerar: ”Vi vill övertyga ALLA – NU!”. Men alla brinner ju inte lika mycket. Det jobbar vi mycket med, att få eleverna att ta till sig den insikten. Tolerans innebär ju hänsyn till alla människor även till de som inte håller med. Man får inte köra över andra.

Ibland blir vissa grupper på skolan väldigt starka och dominerande. De som inte är på den sidan har det då tuffare. Några kan ha svårt att acceptera andras åsikter. Det positiva är att vi är fullt medvetna om det. Vi jobbar därför i undervisningen med att problematisera ”absoluta sanningar”. Allt är inte vitt eller svart, ja eller nej.

Som lärare kan man hjälpa eleven att lära sig bli mer nyanserad.

Jag har alltid haft uppfattningen att alla får vara som de vill. Som ung var det en stark känsla och drivkraft hos mig. Men nu har den mognat och jag har förstått att vissa idéer ibland kolliderar. Jag har inte samma världsuppfattning idag som för 20 år sedan. Man förändras, och det vill jag också att mina elever ska få möjlighet att göra.

Öppen dialog är A och O för mig, att inte avfärda någon.

De människor som blir avfärdade blir farliga på sikt. Yttrandefrihet är därför en viktig drivkraft, och att inte göra skillnad på människor. Alla människor är lika mycket värda.

Tycker vi inte det har vi tappat allt som samhället byggt upp, hela basen för vår existens. I undervisningen lyfter jag många aspekter, många samhällsfrågor, många perspektiv. Sedan får eleverna bilda sig sin uppfattning. Det finns en grundplåt men inte bara en sanning.

Spykens inriktning på samhällsprogrammet med fokus på mänsk-

liga rättigheter och hållbar utveckling utgör ett paraply över kurserna och möjliggör ämnesövergripande arbete. Vi försöker koppla allt vi gör till mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Tillsammans ser vi till att skapa tid i schemat för att planera undervisningen och det har blivit ett etablerat arbetssätt som satt sig i väggarna.

Vår inriktning mot mänskliga rättigheter har funnits i tre år och är fortfarande i sin linda. Eleverna tycker att det är spännande, det märks tydligt.

Det är tacksamt att utgå från mänskliga rättigheter som begrepp och det ger en tydlig röd tråd i utbildningen.

Som skola deltar vi bland annat i European Youth Parliament, FN-rollspel och internationella utbyten.

Vårt arbetssätt ska leda till att eleverna får en ökad förståelse för mänskliga rättigheter i Sverige och i världen. Såväl lokala som globala perspektiv blir viktiga och eleverna inser att de hänger ihop. Det är lätt att titta utåt men ofta blir det mer komplicerat att

analysera hur vi har det på hemmaplan. Vi utforskar bland annat vad vi i Sverige är bra eller dåliga på inom ramen för mänskliga rättigheter genom att använda FN-rapporter om Sverige. Ett tydligt exempel där Sverige misslyckas är allas rätt till bostad, vi har många hemlösa i Malmö. Andra gånger har vi globala utblickar med större perspektiv och diskuterar till exempel folkmord och förföljelse på grund av etnicitet. Som sagt är det ofta lättare att titta utanför Sveriges gränser men svårare på en mer nationell nivå. Här behöver vi utvecklas.

Våra FN-rollspel betyder mycket. Alla årskurser på samhällsprogrammet är involverade. Vi har åkt till Barcelona på ett FN-rollspel tio år i rad. Mitt starkaste minne är hur en elev som inte tillhörde de starkaste blommade ut något enormt. Han pratade engelska, lobbade för sin sak, fick nya vänner, de vann pris som bästa delegation. Det var ett nätverksskapande utan dess like. Han fick en förfrågan på mailen om att komma till Jerusalem och delta i ett liknande arrangemang. Sedan talade jag med hans mamma som också såg en enorm förändring i attityd och studiemotivation.

På tre år hittade jag inte fram, men här kom vändpunkten.

Allt föll på plats för honom genom den här upplevelsen och han växte enormt.

Visst har jag mött intolerans i klassrummet. Det händer, om än inte så ofta. Jag har ibland även tydligt satt ner foten och sagt ungefär att: "Här uttrycker vi inte oss på det här sättet." Jag gör det öppet inför hela gruppen och extremt tydligt. Jag betar mig sedan inte annorlunda mot den elev det gäller. De pratar ibland utan att tänka sig för.

Min metod är att visa att det inte är okej men samtidigt att det inte gör dig till en sämre människa.

Du har däremot aldrig rätt att kränka en annan människa. Då är det viktigt att markera, men inte att skälla ut. Min tydliga ståndpunkt utgår från en relation. De vet när jag menar allvar och när jag skojar med dem. Det kan handla om en blick, kroppsspråk eller ett sätt att uttrycka sig. Allting

bottnar i min relation med klassen. Varje lektion är en ny utmaning. Det är onekligen många relationer på en dag, många interaktioner. Det är så mycket som spelar in; morgon/eftermiddagslektion, hur jag är, hur de sovit, med mera. Vi är ju bara människor och vi är minst 30 personer som ska fungera tillsammans. Som lärare måste jag våga göra misstag men samtidigt fundera över varför och hur jag kan göra det bättre. Att vara reflekterande som pedagog. De senaste fem åren känner jag mig mer bekväm och kan hantera de flesta situationer som uppstår.

Det här är verkligen ett yrke som tar förbaskat lång tid att lära sig.

Alla är vi olika. Jag trivs med en öppen dialog. Ibland snackar vi lite skit, sedan handlar det om allvar. Däremot ska man inte tro att man ska vara kompis med sina elever, det måste finnas en förståelse som gör att den här pendeln mellan lek och allvar funkade. Det handlar helt enkelt om ömsesidig respekt. Det måste läraren klara av.

Förståelse och inlevelse är viktiga delar av min undervisning. Särskilt i samhällskunskapen är det väsentligt att se bortom klassrummet och förstå livsvillkor och förutsättningar för andra människor. Det är jätteviktigt att man som lärare arbetar utifrån det.

När elever ser samband, att det ena påverkar det andra, då förstår de att deras identitet också kan sättas in i en global kontext. Då är mycket vunnet. Man måste ha flera olika lager, hur det hänger ihop, vad det finns för samband.

Jag strävar inte efter att skapa världsmedborgare men man måste förstå att man lever i en värld med 7,5 miljarder människor med olika förutsättningar.

Vi har alla samma rättigheter men inte samma förutsättningar. Det finns en oro för det globala. Jag förstår den rädslan men jag tror inte på att sluta sig och skapa egna världar. Elever ska kunna greppa att det finns många tuffa klasskillnader i länder som till exempel USA och Storbritannien som skapar rädsla och konflikter. Eleven kan sedan fråga sig om

det är samma sak i Sverige och vad vi i så fall kan göra åt det. Vi måste prata mer om det i skolan för att så frön som kan gro och växa. Jag förändrar inte mina elevers världssyn på 3 år men kanske tio år senare vid 25-26 års ålder kan de landa i något. Så var det för mig. Jag hade lärare och andra vuxna omkring mig som hjälpte mig, som fick mig att växa. Det vill jag att mina elever också ska få uppleva.

Tips!

FRÅN DANIEL:

- Man måste våga göra misstag men samtidigt fundera över varför och hur jag kan göra det bättre. Att vara reflekterande som pedagog.
- Låt mänskliga rättigheter och hållbar utveckling utgöra en gemensam röd tråd i kurserna, vilket i sin tur uppmuntrar och möjliggör ämnesövergripande arbete.
- Öva ständigt elevernas förmåga att analysera och att tänka kritiskt.
- Etablera ett arbetssätt som ger möjlighet att gemensamt skapa tid i schemat för att planera undervisningen.
- Låt elever delta i European Youth Parliament, FN-rollspel och internationella utbyten.
- Öppen dialog är A och O, att inte avfärda någon. De människor som blir avfärdade blir farliga på sikt.
- Använd aktuella FN-rapporter och se vilken kritik Sverige får inom ramverket för mänskliga rättigheter. Rapporterna finns samlade på regeringens hemsida för mänskliga rättigheter.
- Om du möter intolerans i klassrummet är det viktigt att visa att det inte är ok, men samtidigt lika viktigt att inte skälla ut och att förklara att det inte gör dig till en sämre människa.

DISKUTERA

- Vad väcker elevers engagemang?
- Tänk tillbaka på din egen gymnasietid. Är din uppfattning om världen och människan densamma idag?

MAN MÅSTE VÅGA REAGERA MOT SEXISM, INTOLERANS OCH SEGREGATION

På Hulebäcksgymnasiet i Mölnlycke arbetar Malin sedan många år med att stärka och utveckla skolans etablerade arbete med globala frågor. Malin lyfter gärna elevernas tydliga engagemang som en viktig drivkraft och hon börjar med att berätta om ett viktigt möte mellan olika elevgrupper på skolan.

MALIN FOGELSTRÖM, LÄRARE I SAMHÄLLSKUNSKAP OCH SVENSKA
PÅ HULEBÄCKSGYMNASIET I MÖLNLYCKE.

Möten är så viktiga. Att man inte bara pratar utan har action – och skapar gemensamma mötesplatser på samma villkor. En höjdpunkt var när mina samhällselever mötte elever på Språkintröduktion. De hade så himla roligt ihop! Det blev ett lyckat ömsesidigt möte där eleverna såg varandra. Det var under kursen ”Humanistisk- och samhällsvetenskaplig specialisering” under ett fördjupningsområde ”Utbildning för alla”, där elevdemokrati är ett mål för mig, som eleverna föreslog att vi skulle arbeta med Musikhjälpens tema om utbildning. De ville komma utanför klassrummet och arbeta upplevelsebaserat. Så jag kontaktade Språkintröduktion för att vi skulle lära oss mer om hur utbildning ser ut i andra

länder, och hur avsaknad av utbildning kan upplevas. De träffades och fikade tillsammans, ställde frågor, tolkade, skrattade. Man kan möta världen där man står!

Jag tror att Hulebäcksgymnasiet är en välkomnande skola för vi har så stort engagemang kring mänskliga rättigheter. Väldigt många deltar. Eleverna upplever att det är en tydlig grundtanke på skolan. Det är en positiv kraft!

Visst finns det utanförskap och intolerans. Det är viktigt att vara medveten om det och motarbeta det aktivt. Ungdomar har fördomar som alla andra människor. Men om man inte pratar om det, blir det ett verkligt problem. Hur är vi? Hur är man på Estet?

Hur är man på Sprint? Hur är man på Natur? Mångfalden stärker – gör skolan till en roligare plats att vara på! Jag vill skapa möten för eleverna.

Jag har som person alltid varit engagerad i människor. Jag har drivit på att arbeta i projektform med inkludering som mål. Det har jag med mig från mitt hem, i mina grundvärderingar. Att se att andra blir glada och engagerade ger mig energi. Jag var 25 år när jag började på Hulebäck. Redan efter ett år gick jag en kurs om EU-rollspel.

Jag såg hur positivt det var för eleverna och sedan dess är jag fast. Jag blev tidigt spindeln i nätet.

Nu är det framförallt FN-rollspel som är i fokus. I år är det migration som är huvudtemat.

Jag tycker inte det har varit svårt att involvera mina kollegor, men däremot har det blivit svårare sedan gymnasiereformen Gy11. Det uppstår en viss stress när ett nytt system ska implementeras. Hur ska man hinna med? Betygssystemet var också en stressfaktor. Det finns en oro att man

fastnar och inte riktigt vågar, att man är för låst till sina kurser. Men det får inte hämma det gemensamma arbetet för frågor som mänskliga rättigheter. Jag upplever att många kollegor vill arbeta ämnesöverskridande.

Jag upplever ett starkt stöd. Är man en FN-skola ska inte bara en enskild lärare driva på.

Lärarkåren måste vara enad. Mångfaldsfrågor ska främjas, tänkbara problem måste vi arbeta preventivt med så skolan inte står handfallen om någonting väl händer. Vår skollledning stödjer långsiktiga och ämnesintegrerade arbetssätt och det är en förutsättning för god skolutveckling. Alla måste vara med, rektorer och lärare tillsammans. Det är också något som bidragit till skolans starka internationella profil. Det har skapat en grund, en gemensam syn där mänskliga rättigheter blir en bas för empati. Min önskan är att eleverna får en empatisk förmåga, en vilja och glädje att möta andra.

Vi måste skapa ett mod som sprider sig. Att alla vågar.

Man måste våga reagera mot sexism, intolerans och segregation.

Vi har en gammal tradition "Hulesärken", för att undvika nollning. Ett glädjefyllt sätt att mötas när man börjar igen efter sommaren och välkomnar ettorna. Vi anordnar tävlingar och vinnaren får ett pris som bidrar till klassgemensamma aktiviteter. Vi vill att de nya eleverna känner sig delaktiga. Tävlingarna kan vara frågesport där man gemensamt tävlar. Vi vill uppmuntra till gemenskap, problemlösning och glädje. Pedagogerna är aktiva och styr upp för att undvika kränkningar. Ibland har vi tagit bort elevernas förslag och samtalat med dem för att de ska förstå. Det är viktigt att föra dialog. Vi har också under åren haft utbyten med organisationer och skolor i Kenya, Sydafrika, Bosnien och Rumänien, vilket våra elever uppskattar starkt.

Mycket av det vi jobbar med är att främja. Det sker saker i korridorerna. Men vi måste alltid som lärare ha ögonen öppna och agera. Det ger en trygghet för eleverna, man blir sedd. Vi har också en FN-elevgrupp som jobbar aktivt med mångfald och toleransfrågor som elever kan engagera sig i.

Det är klart att jag har mött intolerans i skolan, jag har jobbat i 16 år. En sak jag har lärt mig är att inte gå in i och vara arg.

Det är oftast inte för att vara taskig eller elak eleverna säger något som exkluderar. De säger det för att de är rädda eller saknar kunskap. Det bästa sättet att möta intolerans på är att ställa motfrågor; hur funderar du? Att man bemöter problemet och inte något annat. Eleverna har inte alltid reflekterat så mycket. De är påverkade hemifrån och från kompisar. När diskussionen slutar med att någon säger "det har jag inte tänkt på", då har man lyckats. Man når inte alltid dit så klart. Men man får aldrig tänka när något sker att "det här har jag inte tid att ta tag i nu". Ta det där och då! Man kan inte vänta med det. Momentet i samhällskunskapen med till exempel riksdagens arbete kan däremot vänta. Det är viktigt att våga vara flexibel, det är en bra egenskap som lärare, och att ta diskussioner enskilt ibland och i grupp ibland.

Eleven med intolerant världsbild kan känna sig hotad och hur jag handlar

smittar av sig. Att visa tolerans och respekt för alla inblandade är viktigt. Vi lär av varandra. Det är en utmaning att våga agera mot intolerans.

Jag har haft elever som sagt främlingsfientliga saker men inte förstått varför det är kränkande.

Min erfarenhet är att eleverna som kränker, oftast inte vill bli uppfattade som elaka. Då är det lärarens roll att hjälpa till så att de får förståelse för det som uttrycks. Skolan är inte en värdeneutral plats och det ligger i uppdraget att alltid ta tag i frågan för att utveckla eleverna till demokratiska medborgare.

Det handlar inte alltid om tid och erfarenhet utan snarare om att våga vara modig, våga diskutera svåra frågor och inte duka som lärare. Tänk "Vad bra att det här kommer upp just här", när sexism eller rasism visar sig i klassrummet. Då kan man ta upp det och prata om det. Då har du chansen att se på det på ett mer nyanserat sätt. Vi som är lärare får ha åsikter men inte pådyvla våra elever dessa åsikter. Vi måste lyfta olika perspektiv och visa ett kritiskt tänkande. Vi ska ald-

rig backa från vårt viktiga demokratiuppdrag. Det handlar för mig om möten och praktiska handlingar.

Vår skola med 1800 elever på både teoretiska och yrkesförberedande program, har också nyanlända elever, en grupp som vuxit mycket på sistone. Det är cirka 60 elever från framförallt Afghanistan och Syrien. Det är en stor skola och vi har därför skapat "hemvister" som har blivit en viktig del av skolan. Tanken är att man som elev ska känna sig bekväm överallt, men samtidigt ha en egen plats att tillhöra.

Att vi har arbetslag och inte ämneslag präglar också skolan. Vi arbetar kring elevgrupper och det är trygghet som styr.

Så har vi en gemensam Bamba (mat-sal) så klart.

Vi arrangerar projektveckor som FN-rollspel och Genusprojekt. Vi har även andra dagar som FN-dag, kärleksdag och religions- och livsåskådningsdag. Det kan eventuellt finnas en risk att dessa temadagar blir ett endagsengagemang, men det uppmunt- rar även fler att engagera sig. Innehållet ska implementeras långsiktigt i

ATT BEMÖTA INTOLERANS

På vilket sätt
tycker du att..?

Hur menar du
nu? Berätta.

Det är inte okej
att uttrycka sig så!

Stopp!

Varför blir du
så arg?

Du får tycka vad
du vill, men aldrig
kränka någon!

ämnena och vara del av de olika kurserna, så att inte dagen ska bli en ”isolerad ö” utan en naturlig del i undervisningen och verksamheten.

Det handlar om att inte döma innan man lärt känna en annan människa. Det är viktigt att vi jobbar mycket med olika globala frågor. Det som händer där påverkar mig här. En gemensam värld vi måste ta hand om. Olikheter berikar. Att vi alla är olika är bra, något vi kan lära av istället för att känna rädsla.

En tanke jag jobbar med själv är att se positiva värden. Skolan är annars så problemfokuserad.

Vi talar ofta om att vi ska ta lärdom av det som varit, inte upprepa felen. I samhällskunskapen finns många moment som kan vara skrämmande. Man måste också lyfta fram de goda exemplen. Forskning säger att skrämselpropaganda inte funkar. Tala om

Tips!

FRÅN MALIN:

- Arrangera möten mellan olika program och Språkintröduktion.
- Skapa hemvister. Eleverna ska känna sig bekväma och välkomna överallt, men det ger extra trygghet om man ändå har en egen plats att tillhöra.
- Arbetslag istället för ämneslag. Att arbeta kring en elevgrupp, där det är trygghet som står i fokus.
- Arrangera projektveckor i form av till exempel FN-rollspel och Genusprojekt.
- Lärarkåren måste vara enad. Mångfaldsfrågor ska främjas, arbeta preventivt med tänkbara problem, så skolan inte står handfallen om någonting väl händer.
- Arrangera ett alternativ till nollning på skolan, med positiva samarbetsövningar som uppmuntrar till gemenskap.

det positiva och glädjefyllda. Jag vill egentligen inte använda ordet ”rasism”, utan är kluven till ordet då det riskerar att förstärka uppdelning av människor. Att använda ordet rasism i sig kan vara problematiskt då det kan acceptera ordet ras på människor. Enligt mig, och många andra, finns det inga raser. Därför blir begreppet i sig förlegat. Vad gör användningen av ordet med oss? Jag vill prata om tolerans. Alla är människor. Ord är viktiga.

DISKUTERA

- Hur skapar vi möten mellan olika elevgrupper?
- Hur agerar vi konkret i klassrummet mot intoleranta uttryck?
- Hur arbetar vi preventivt mot intolerans?
- Hur använder ni orden rasism och tolerans? Vad innebär orden för er? För era elever?

- Bemöt intolerans med att ställa nyfikna motfrågor; hur funderar du? Det är viktigt att man bemöter problemet och inte något annat. När något sker, tänk aldrig att “det här har jag inte tid att ta tag i nu”. Ta det där och då! Man kan inte vänta.
- Våga vara modig, våga diskutera svåra frågor och inte ducka. Tänk: “Vad bra att det här kommer upp”, när sexism eller rasism visar sig i klassrummet.

RASISM ÄR INTE EN SUBJEKTIV FRÅGA

”Jag tror helt enkelt att vi måste våga prata om rasism i skolan. Jag gick i en skola där det förekom extremt mycket mobbning, samtidigt som det aldrig förekom några samtal i klassen om det. Så ska det inte vara.”

INTERVJU MED JASON DIAKITÉ, FN-FÖRBUNDETS GOODWILLAMBASSADÖR

– Rasism är inte en subjektiv fråga. Rasism finns. Det finns ju såklart människor som vill påstå att rasism inte finns för att de själva inte har varit med om det. Den sortens aningslöshet är precis en av de sakerna som vi måste jobba med i Sverige. Det handlar om att varje människa måste komma ihåg att de besitter privilegier. Jag till exempel, besitter privilegier som man, som någon slags känd artist och som någon som äger sin egen bostad: alltså sitter jag på en massa privilegier och det är något jag måste komma ihåg. Jag har även en massa fördomar som jag måste vara medveten om.

Så säger Jason Diakité på frågan om

han tycker att det finns rasism i Sverige. Han är för tillfället i New York och repeterar för fullt inför premiären av scenföreställningen av sin bok *En droppe midnatt*. Jasons författardebut är ett djupdyk i artistens rötter från södra USA och beskriver upplevelsen av att växa upp som icke-vit i olika länder och olika tidsåldrar.

– Min farfar föddes i början av 1900-talet i södra USA där levnadsvillkoren för människor som inte var vita var extremt hårda. Min pappa föddes på mitten av 1900-talet i Harlem, där villkoren för folk med icke-vit hudfärg var bättre än de var för min farfar när han föddes, men ändå otroligt begränsande. Jag föddes 1975

Vad är rasism för dig?

Mira, 19 Servitris

- Asså rasism är så jävla fucked up för mig, för om jag blir kallad typ "jävla svenne", då är det helt okej liksom?

Ola, 24 Basist

- Rasism tar jag STARKT avstånd ifrån, ofta och högljutt! Vilket får mig att framstå som en reko kille, på ett oerhört effektivt sätt.

Anders, 58 Marknadschef

- Åh gud det är så mycket, men framförallt är det väl ett verktyg för att bibehålla makt och privilegier.

Farah, 29 Sjuksköterska

- Ett samhälle jag försöker leva i.

i Sverige, där levnadsvillkoren för någon med min hudfärg var oerhört mycket bättre, bättre än för någon annan i min pappas familj.

Jason beskriver sin bok som ett verktyg för att komma underfund med sin egen identitet, något som inte var det lättaste i och med att han har rötter både i USA och i Sverige.

– Jag har alltså amerikanska föräldrar men är född i Sverige, vilket gör att jag egentligen aldrig har känt mig riktigt amerikansk eller riktigt svensk. Sedan är min pappa afroamerikan och min mamma vit amerikan, vilket gjorde det ytterligare förvirrande för mig som liten eftersom frågan om huruvida jag var mest svart eller mest vit inte gick att svara på. Det gjorde att jag kände mig halv; halvvit och halvsvalt, halvamerikansk och halvsvensk. Det var inte förrän jag blev vuxen, i 35-årsåldern, som jag insåg att jag inte vill tänka på mig själv som halv längre, utan se mig själv som både och istället. Jag är både svart och vit, både svensk och amerikansk. Det har tagit mig lång tid, större delen av mitt liv, att på något sätt kunna claima mina identiteter.

Förvirringen över sin identitet var inte bara något som Jason tampades med själv, utan det fanns även

människor i hans omgivning som hade svårt att förstå och acceptera hans bakgrund.

– Rasismen jag upplevde från omvärlden gick in i mig och sen började jag praktisera den mot mig själv. Det ledde till ett visst självförakt som kom ut i en känsla av att inte vara bra nog, mer specifikt på grund av hur jag såg ut. Jag tror min känsla av att vara halv kommer väldigt mycket därifrån; att jag inte var bra nog. Att jag var ful för att jag varken såg ut som min pappa eller mamma. Det är en av rasismens osynligaste men starkaste effekter, vad den gör med människan som blir utsatt för den.

Jason Diakité är sen flera år tillbaka en av svenska FN-förbundets goodwillambassadörer, där en av hans hjärtefrågor är kampen mot rasism och intolerans.

– Vi måste göra ett perspektivskifte i Sverige och inse att Sverige och svenskhet och vem som är svensk är något som vi alla mäter utifrån ett vitt perspektiv.

– Det tror jag görs bäst genom att fler människor får berätta sina historier så att kanske fler ickenormativa

svenskar eller svenskar från minoritetsgrupper vågar träda fram.

På ett sätt vill vi bli mer som USA. Här i USA så frågar inte folk mig var jag kommer ifrån – egentligen. Men i Sverige, där jag är född och uppvuxen och levt hela mitt liv, där frågar folk ofta var jag kommer ifrån. Samtidigt måste vi lära oss av skräckexemplet USA som är så fruktansvärt segregerat, strukturellt rasistiskt och förtryckande. Så vill vi inte ha det. Det finns både bra och dåliga lärdomar att dra av USA.

På frågan om vad rasism är för honom kommer svaret blixtnabbt.

– Det är inte upp till mig vad rasism betyder. Rasism är när någon utsätts för diskriminering, fördomar eller förtryck baserat på deras ras eller etnicitet. Tanken att rasism är subjektivt måste försvinna.

– Annars hamnar vi i Donald Trumps verklighetsvärld där man själv kan bestämma vad som känns som sanning och vad som inte känns som sanning. Rasism är den saken, det kan varken du eller jag förändra.

Jag tror helt enkelt att vi måste våga prata om rasism i skolan. Jag gick i en skola där det förekom extremt mycket mobbning, samtidigt som det aldrig förekom några samtal i klassen om det. Så ska det inte vara. Jag inser att jag har väldigt svårt att uttala mig om detta eftersom jag inte är insatt i skolvärlden, men bara för att det är svårt att prata om rasism i skolan kan man inte låta bli. OK att det är svårt, men det är ju svårt att prata om Förintelsen också eller om att USA använde kärnvapen under andra världskriget. Poängen är att man gör det ändå. Som lärare måste man ju våga ta i saker även om det är jobbigt. Det ingår i ens yrke.

Nyckeln till att bemöta och bekämpa rasism tror Jason finns i historieböckerna.

– Om man är lärare och har tid att läsa på lite extra, kan man ju titta på hur Tyskland gjorde efter andra världskriget, för de har varit mycket bättre på att eliminera nazistiska rörelser än Sverige har varit. Sedan kan man också vända sig till exempelvis Krister Mattson som har utvecklat flera pedagogiska metoder för att lära ut tolerans, som han kallar det.

Min kompis Nathan Hamelberg, som

är en av de mest värtaliga människorna när det kommer till frågor om rasism, sade att man som människa i alla möten man har, hela tiden måste vara beredd på att omvärdera sin åsikt. Det är nog kärnan i problemet i många samhällen runt om i världen idag. Vi gräver hellre ner oss djupare i vår åsikt än att vara öppna för att förändra den.

– Jag tror som lärare att man ska försöka ha öppnare ögon och öron och inse att man kanske inte har förstått vad det handlar om.

Om man nu känner sig rädd och inte vet hur man ska närma sig ämnet, prata med några elever eller lärarkollegor som inte är det. Det finns hjälp att få.

Goodwillambassadörens sista råd är enkelt, men ack så viktigt.

– Var bara hyfsade människor helt enkelt!

Publikationen har tagits fram med stöd av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) men innehållet reflekterar enbart åsikterna hos författarna. MUCF kan inte hållas ansvarig för informationen i publikationen eller hur den kan komma att användas.

Texterna har sammanställts av Johanna Lund Rockliffe och Mathias Demetriades på uppdrag av Svenska FN-förbundet.

Redaktör: Helen Huledal, Svenska FN-förbundet

Illustrationer: Sanna Granqvist

Design/produktion: Tomorro' AB

Tryck: Åtta.45 Tryckeri AB – 2017

EN
BÄTTRE
VÄRLD

Skolan är en av många arenor, kanske den viktigaste, i arbetet att bekämpa rasism, utanförskap och främlingsfientlighet. I denna skrift har Svenska FN-förbundet samlat berättelser från lärare och elever vid landets FN-skolor. Ta del av deras erfarenheter av hur de mött intolerans och hur de arbetar för mångfald och icke-diskriminering. Läs även om hur vår ambassadör Jason Diakité ser på skolans roll i arbetet mot rasism.

Det är vår förhoppning att den här skriften ska stimulera till intressanta diskussioner och inspirera lärare och unga att engagera sig i arbetet för en bättre värld – en värld där människors ord och handlingar står i centrum och där kön, etnicitet, hudfärg, sexuell läggning eller grupptillhörighet inte avgör hur vi bemöter varandra.

Svenska FN-förbundet är en ideell organisation och folkrörelse som för samman individer, organisationer och skolor för ett bättre och starkare FN. Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Våra FN-skolor certifieras årligen för sitt arbete med att öka elevers och lärares engagemang och kompetens i globala frågor.

Läs mer på www.fn.se/fnskola

